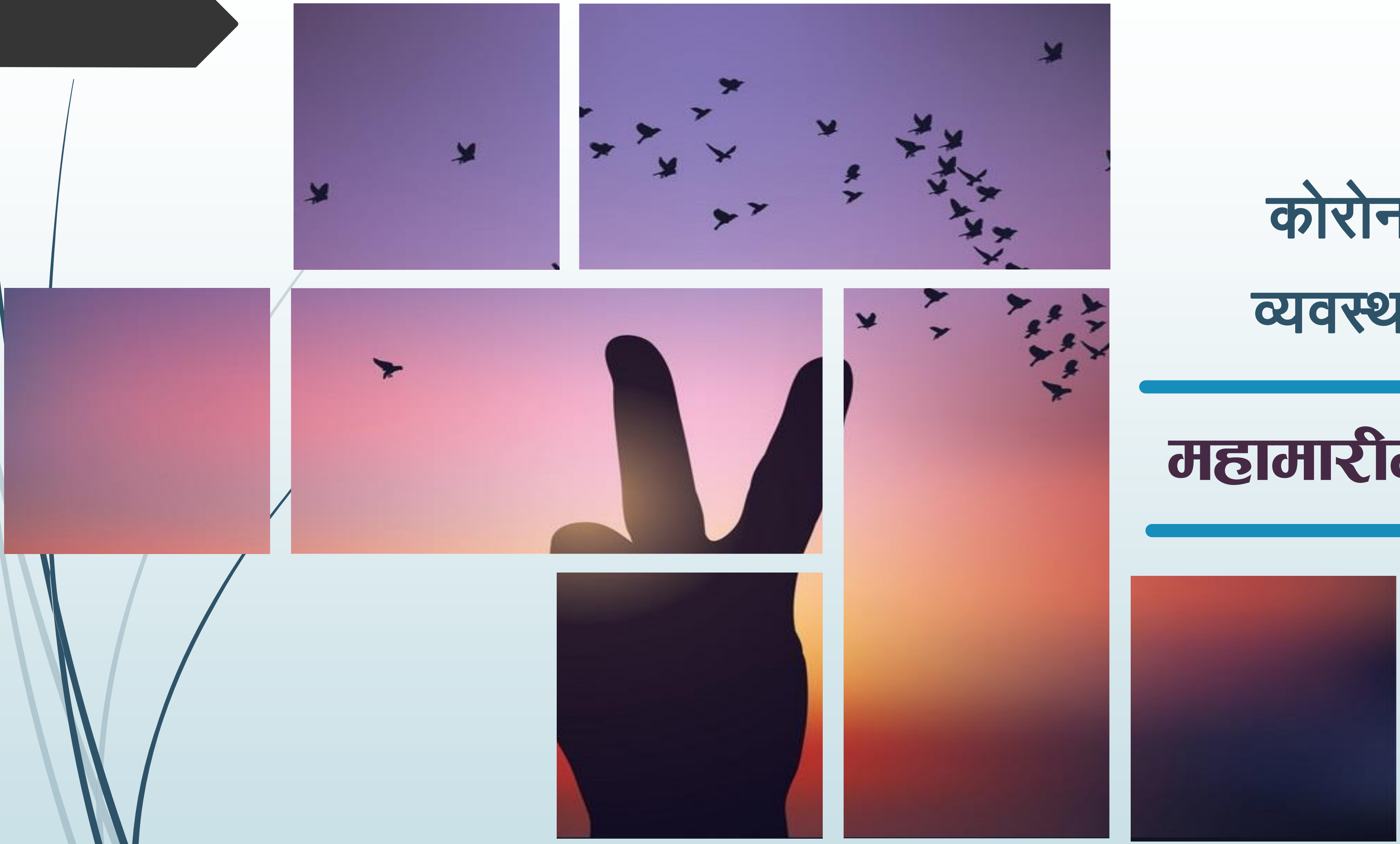

कोरोना महामारीमा सहकारी व्यवस्थापनमा हाम्रो जिम्मेवारी

महामारीमा आन्तरिक व्यवस्थापन

कृष्णकुमार श्रेष्ठ

“*Knowledgeable managers are plentiful, effective managers are much rarer. But the managers are not being paid for knowing. They are paid for getting the right things done.*”

- Peter F. Drucker

व्यवस्थापक को हो ?

व्यवस्थापकको जिम्मेवारी

व्यापक अर्थमा

संस्थाको परिकल्पना पुरा गर्न रणनीतिहरू तय गर्ने

- सदस्यहरूको लागि कस्तो वस्तु तथा सेवा उपयुक्त छ ?
- सहकारी संस्था अन्य वित्तीय संस्था भन्दा कसरी फरक छ ?
- व्यवस्थापकले निर्णय गर्ने, बजेटहरू तयार पार्ने, साझेदारी निर्माण गर्ने र सहकारी संस्था चलाउन सक्ने सक्षम व्यवस्थापन समूह तयार पार्ने कार्य गर्दछ ।

संस्कृतिको विकास

- संस्कृति दर्जनौ तरिकाबाट निर्माण गर्न सकिन्छ र व्यवस्थापकले त्यस्मा सुरताल भर्ने कोसिस गर्दछ ।
- जस्तो उदाहरण: कार्यालय स्वच्छ, सुरक्षित, सूचनामुलक बनाउने र हर कठिन परिस्थितिका बावजुत सदस्यहरूलाई मुस्कानका साथ सेवा प्रदान गर्ने ।

सामुहिक भावना जगाउने

" Coming together is beginning,
keeping together is progress
and working together is success"

-Henry Ford

- हर कठिन परिस्थितिमा कर्मचारीहरूले उत्साहका साथ काम गर्न सक्ने गरी स्पष्ट दिशा निर्देश गर्ने ।
- म, मेरो, मलाई जस्ता आफुलाई प्राथमिकता दिने शब्दलाई शक्तिशाली एउटा शब्द हामी ले प्रतिस्थापन गर्ने
- सबैलाई प्राथमिकता, सबैलाई यथोचित भूमिका र सम्मान अनी स्पष्ट कार्यदिशा उपलब्ध भएमा सबैजना मिले कठिन लक्ष्यहरू पनि पार लगाउन सकिन्छ ।

T : Together
E : Everyone
A : Achieves
M : More

पुंजीको विनियोजन

- सहकारी संस्थामा हरेक वित्तीय सूचाङ्को ईमान्दारीता साथ पालना भएको कुरा व्यवस्थापकले सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

महामारीमा आन्तरिक व्यवस्थापन

स्वास्थ्य सतर्कता

- कोभिड १९ बारे सामग्री तयार गरी फेसबुक, वेभसाइट,कायालय परिसर तथा एस.एम.एस. समेतबाट सदस्य समुदायमा सेचतना जगाउन ।
- स्वास्थ्य सुरक्षाका लागि कायालयमा साबुन पानील हात धुन, स्यानीटाइजर प्रयाग गर्ने, मास्कका प्रयाग गर्ने, एक अकावीच निश्चित दुरी कायम गर्ने, कायालय प्रवश गदा थर्मलगनका प्रयाग गर्ने आदि गर्नु पर्दछ ।
- सबै कमचारीहरुलाइ हात पञ्जा, मास्क, स्यानिटाइजर को व्यवस्था गर्ने साथ अग्रभागमा रहेर काम गर्ने कमचारी पि.पि.ई.वा सफटीगाउन लगायतका आवश्यक सुरक्षा सामग्रीका समेत व्यवस्था गर्ने ।
- कायालयबाट वा कुन सामग्री लिएर घर फर्केपछि आफुलाइ पूण रुपमा **Disinfect** गरेर मात्र घरभित्र प्रवश गर्न कमचारीहरुलाइ सचेत गराउन
- कायालयमा नियमित रुपमा **Disinfectant** छर्केर स्वच्छता कामय गर्ने ।
- सदस्य तथा कमचारीहरुलाइ मनासामाजिक परामशमा सहभागी गराउन ।

अत्यावश्यक सेवा

- महामारी वा लकडाउनका समयमा प्रदान गरिने अत्यावश्यक सेवाका परिभाषित गर्ने । जस्तः खातामा भएका सिमित रकम फिता गन, सदस्यसंग भएका रकम जम्मा गर्ने, रेमिटान्स, ऋण बुझाउन, आकस्मिक सापटी तथा सिमित रकमका ऋण प्राप्त गर्ने, सदस्य सुरक्षा कायक्रम र जानकारी र सूचना प्राप्त गर्ने आदि जस्ता सुविधाहरु पर्दछन

जोखिम व्यवस्थापन कार्यदल

- सस्था र सदस्यहरुमा आइपर्न सक्ने जोखिमका पहिचान गरी सवा प्रवाहका सनिश्चितता गर्न तत्काल आवश्यक निणय गर्न सक्ने गरी जाखिम व्यवस्थापन कायदल गठन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।

बचत प्राथमीकरण, ऋण नियन्त्रण

- लकडाउन अवधिमा ठ्ला रकमहरु जम्मा हुन आएमा सस्थामा कायम रहेको तरलताका अनुपात र वचतका संरचना अनुसार ऐच्छिक वा आवधिक प्रकारको वचतमा जम्मा गर्न प्राथमिकता दिन, भरसक लागत(Cost of fund) कम हुन गरी मिलाउन पर्दछ ।

- तरलता, लकडाउन अवधिमा सस्थामा जम्मा भएका र फिता गएका बचतका अवस्था बैक वित्तीय सस्थाहरुबाट उपलब्ध सवा आदिलाइ ध्यान दिएर ऋण व्यवस्थापन गर्ने । सामान्यतया लकडाउन अवधिमा आकस्मिक प्रकतिका साना ऋण बाहक अन्य ऋण लगानीलाइ प्राथमिकता नदिन ।

दुर सेवा व्यवस्थापनः

- सस्थाल सञ्चालन गरेको प्रविधिमा अधारित सवाहरु जस्त ए.टि.एम. तथा मोबाइल बैंकिङ्ग सवा सञ्चालन गर्न प्रात्साहन गर्ने ।
- दुर भुक्तानी सवा उपलब्ध गराउन ।
- निश्चित वगका सदस्यहरु जस्त विरामी, अपांग, गभवती, जेष्ठ नागरिक आदिलाइ आवश्वक परे घरदैलामै सवा उपलब्ध गराउन व्यवस्था मिलाउन ।
- मनापरामश, वित्तिय साक्षरता तथा सदस्य शिक्षा कायक्रम अनलाइ सवा विधिबाट व्यवस्थापन गर्ने ।

कार्यालय सेवा व्यवस्थापन

- सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय, प्रशासन तथा स्थानीय तहल जारी गरेको परिपत्र तथा निदशन, सम्बन्धित छातासघहरुका माग निदशन तथा सस्थामा उपलब्ध हुनसक्न जनशक्तिका आधारमा सम्भव भएसम्म अधिकतम समय कायालय खाली सवा प्रदान गर्ने ।
- सवा प्रवाह गदा कायालयमा भिडभाड कम गर्नको लागि सदस्य आउँदा आउँद काउन्टरमा नगइकन डाइभ थ्रा विण्डा विधिबाट सवा दिन प्रयास गर्ने ।
- सदस्यहरुल आफुलाइ आवश्यक सवाका विवरण अग्रिम रुपमा जानकारी गराएपछि सा बमाजिम सवा उपलब्ध गराउन डप वक्स विधि अपनाउन ।
- सदस्यहरुलाइ सवाका लागि कायालयमा प्रवश गर्नुपूव साबुन पानील हातधुन, अल्काहल ह्याण्ड स्यानिटाइजरले हात सफा गन, थर्मलगनका प्रयाग गर्ने र निश्चित सामाजिक दुरी कायम गरी आलापाला भिडभाड नहुन गरी सवा लिन व्यवस्था गर्ने ।

ऋणको म्याद तथा भाखा संशोधन

- सस्थाका ऋण नीति, कायविधि वा निणय अनुसार महामारीका कारणल सदस्यहरुका परियोजनामा पर्न गएका असरलाइ विश्लषण गरी ऋणका म्याद थप तथा भाखा सशाधन गर्ने । उदाहरणका लागि, लकडाउन सुरुभएका मितिबाट पहिला ३ महिना सम्म सावाँ तथा ब्याज बुझाउन म्याद थप गर्न सकिनछ र यस्ता म्याद बढिमा ६ महिना सम्म थप गर्न सकिन प्रावधान रहेको छ ।
- थप भएका म्याद भित्र ऋणका किस्ता वा ब्याज बुझाएमा निश्चित प्रतिशत ब्याज छट उपलब्ध गराएर सदस्यहरुलाइ ऋण असलीलाइ सक्रिय तुल्याउन । जस्त उदाहरणका लागि प्रयागमा आइरहेको ब्याज छटर दर १०- १५%
- ब्याजदर छट सबैप्रकारको ऋणमा दिन वा लकडाउनल असर पारेको ऋणमा मात्र दिन भन्न कुरा सस्थाका निणयमा भर पर्नेछ ।

व्यसायीक निरन्तरता

- लगानीमा रहेका ऋणहरुलाइ Red Zone, Yellow Zone र Green Zone मा विश्लषण गरी किस्ता तथा ब्याज सजिल आउन सक्ने, गाह्रा गरी आउन र आउन नसक्न वगमा विश्लषण गरी सस्थाका आय बिवरणमा यस्ल पान असरको विश्लषण गर्ने ।
- लकडाउन सुरुभएका दोश्रो महिना भित्र सस्थाका व्यवसायीक योजनाका समिक्षा गरी आवश्यक पुनरावलाकन गर्ने । व्यवसायीक योजनाका ससाधित लक्ष्य र विनियाजित बजेटहरुमा समेत ससाधन गर्ने ।
- महामारोका अवधिका लागि छाटा अवधिका योजनाहरु तय गर्ने ।
- समग्र अवस्थाका विश्लषण तथा तथ्यहरुका आधारमा आगामी वषको योजना तय गर्ने ।
- कोरोना भाइरस(कोभिड १९) तथा लकडाउनका कारणबाट सदस्य तथा समुदायमा परेको असरको बारे रुपमा सर्वेक्षण गर्ने ।
- बदलिँदा वित्तीय बजार अनुसार बचत तथा ऋणमा मूल्य निधारण गर्ने ।

जनशक्ति परिचालन

- लकडाउन अवधिलाइ नेपाल सरकारले समेत विदाका रुपमा गणना गर्ने नीति लिएका हुँदा सहकारी सस्थाका कमचारीहरुका लागि उक्त अवधिलाइ विदाका गणना गर्ने तर सवा सञ्चालनमा सम्भव भए सम्मका जनशक्ति परिचालन गर्ने प्रयत्न गर्ने ।

- उक्त अवधिमा सवा सञ्चालनका लागि भरसक सबै कमचारीहरुलाइ आलापाला मिलाएर काममा खटाउन, घरबाट गर्न सकिन कामहरु भएमा साको अवसर समेत कमचारीहरुलाइ उपलब्ध गराउन । सस्था तथा कमचारी दुव तफबाट प्रयत्न गदा पनि प्रशासनका निदशन तथा भागालिक दुरी तथा स्वास्थ्य आदिका कारणबाट कायालय उपस्थित हुन नसक्न अवस्थामा कमचारीलाइ घरमै बस्न सविधा उपलब्ध गराउन ।

- घरमा बस्न र सवामा खटिन कमचारीका सवासविधा फरक हुन दृष्टिकाण बनाइ साही अनुसार मापदण्ड तय गरी कमचारीका मनाबाल बढाउन प्रयत्न गर्ने ।

- सवामा खटिन कमचारी र कमचारीका माध्यमबाट उनीहरुका परिवारमा समेत सक्रमण हुन सक्ने हुँदा वित्तीय सरक्षाका प्रत्याभुती दिन कोरोना विमामा सहभागी गराउन ।

जनशक्ति परिचालन

- लकडाउन अवधि लम्बिद गइ सवा प्रवाह निक सिमित हुन गएमा धैरै कमचारी भएका सस्थाहरुल कमचारोहरुलाइ जगेडामा राख्न । जगेडामा रहन कमचारोहरुलाइ साविक तलबका ५०% मात्र भुक्तानी गर्ने ।
- लकडाउन अवधि लामा अवधि सम्म जारी रही सस्थाका आय ऋणात्मक हुन गएमा थप दरबन्दी सजना नगन, विद्यमान दरबन्दी समेत पुनरावलाकन गर्ने ।
- कमचारोहरुका मनाबल उच्च बनाउनका लागि मनासामाजिकपरामश उपलब्ध गराउन ।
- गभवती, विरामी र आषधी सवा गरिरहेका कमचारोहरुलाइ मिलसम्म सवामा नखटाउन ।
- महामारी अवधिभर कमचारोहरुलाइ असुरक्षित क्षेत्रका यात्रामा प्रतिबन्द लगाउन ।
- कमचारोहरुका विकल्प चेन तयार पान ।

समिति उप समिति परिचालन

- सस्थामा अत्यावश्यक निणय गर्नको लागि सञ्चालक समिति र लेखा समितिका बैठक अनलाइन विधिबाट बसि आवश्यक निणयहरु गर्ने । उप समितिहरुका बैठक बस्नुपरेमा समेत सोही विधि अवलम्बन गर्ने ।
- सञ्चालक समितिलाइ देहायका कायहरुमा परिचालन गर्ने ।
  - महामारी तथा लकडाउनका सामाना गर्ने रणनीतिहरु तय गर्ने ।
  - स्थानीय, प्रदश तथा सघीय तहका सरोकारवाला निकायहरुसंग सम्पक समन्वय गर्ने ।
  - व्यवसायीक योजनाका समिक्षा र पुनरावलाकन गर्ने तथा व्यवसाय निरन्तरता योजना निमाण गर्ने ।
  - सदस्य समुदायसंग सम्पक, समन्वय र सचतना कायक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
  - महामारीमा सवा व्यवस्थापनका स्पष्ट नीतिगत व्यवस्था गरी व्यवस्थापनलाइ माग निदश गन

समिति उप समिति परिचालन

- लेखा समितिलाइ देहायका कायहरुमा परिचालनः
  - महामारी तथा लकडाउन अवधिमा भएका हरहिसाब तथा नीतिगत व्यवस्था तथा विभिन्न समिति उप समितिका निणयहरुका सुपरिवेक्षण गर्ने ।
- ऋण तथा शिक्षा उप समितिः
  - ऋण उप समितिल महामारी तथा लकडाउन अवधिमा आवश्यक ऋण लगानी, असली एव विश्लषणका कायहरुमा सहजीकरण गर्ने तथा ऋणी सदस्यहरुसंग समन्वय गर्ने ।
  - शिक्षा उप समितिल सदस्यहरुसंग प्रविधिमा आधारित मनापरामश तथा सदस्य शिक्षा सञ्चालन गर्न सहजीकरण गर्ने ।

धन्यवाद